

Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2023

Oddělení BOZP Odborového sdružení železničářů-ústředí předkládá nejvyššímu orgánu – Ústředí OSŽ – písemný materiál „*Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2023*“.

Obsahem informace jsou údaje o provedených kontrolách nad organizací a průběhem prověrek prostřednictvím svazových inspektorů bezpečnosti práce ve smyslu ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, nad stavem BOZP u zaměstnavatelů, a dále vychází ze Zpráv o prověrkách BOZP od jednotlivých zaměstnavatelů, které byly odborovým organizacím předloženy.

Prověrka BOZP se v České republice provádí ve smyslu § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a vyplývá z Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 155 (Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí), která byla ratifikována, a která vešla v platnost dne 2. prosince 1989. **Zákoník práce stanovuje konkrétní povinnost, že:** „*Zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky odstraňovat*“. Ukládá zaměstnavateli, aby minimálně jednou v roce prověřil stav bezpečných pracovních podmínek na všech svých pracovištích a zařízeních, a to v dohodě s odborovou organizací. Z hlediska BOZP je prověrka základním komplexním prostředkem kontroly stavu úrovně bezpečnosti práce a ochrany zdraví na pracovištích zaměstnavatele a umožní tak zhodnocení všech pracovišť, zařízení a rizikových faktorů pracovních podmínek i zhodnocení způsobu práce zaměstnanců. Prověření zajištění BOZP se vztahuje i na dodržování právních norem a vnitřních předpisů zaměstnavatele. Na základě prověrky, zjištěných závad a nedostatků přijímá zaměstnavatel potřebná opatření k jejich odstranění, případně provádí nápravná opatření k jejich snížení. Zaměstnavatelé s působností OSŽ mají tuto povinnost zpravidla zakotvenou i v jednotlivých podnikových kolektivních smlouvách. Největší zaměstnavatelé s působností OSŽ, kterými jsou Správa železnic, státní organizace, ČD, a.s. a ČD Cargo, a.s. mají stanoveny i termíny pro ukončení prověrek.

U většiny dalších (nedrážních) zaměstnavatelů v působnosti Odborového sdružení železničářů prověrky BOZP probíhaly během celého kalendářního roku. Bližší organizační

a metodické pokyny pro organizaci a provedení prověrek bývají zpravidla stanoveny vnitřními předpisy dotčených zaměstnavatelů.

Cílem prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví je provedení celkové kontroly pracovišť. Náplň prověrky a její struktura může být značně obsáhlá a je důležité zaměřit se především na jednotlivé oblasti, dle provozované činnosti a technických zařízení. V neposlední řadě by se mělo její provedení zaměřit také na dodržování povinností právních a ostatních předpisů. Jejich definice je dána ustanovením § 349 odst. 1 zákoníku práce: „**Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.**“

Způsob provádění prověrek BOZP, jejich přesný obsah ani složení prověřkových komisí není stanoven žádným právním předpisem a je výhradně věcí zaměstnavatele, kdo konkrétně prověrku provede. Platí zásada, **že prověrky BOZP by měly být organizovány v dohodě s odborovými organizacemi.** Prověřkové komise byly zpravidla složeny z odborně způsobilé osoby v prevenci rizik (zástupce zaměstnavatele pro oblast BOZP), pověřeného zástupce zaměstnavatele, poskytovatele pracovnělékařských služeb (PLS) a zástupce místně příslušné odborové organizace (OSŽ, FVČ, FVČR). Zástupce poskytovatele pracovnělékařských služeb, přestože mu žádný právní předpis neukládá účastnit se prověrek a být členem prověřkové komise, využil své účasti k provedení dohledu na pracovišti. O průběhu prověrky byly vyhotoveny záznamy obsahující závady a nedostatky.

Svazoví inspektoři bezpečnosti práce oddělení BOZP OSŽ-Ú v roce 2023 provedli celkem **190** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP.

S ohledem na skutečnost, že v roce 2023 oddělení BOZP OSŽ neobdrželo žádnou stížnost ani podnět na nesprávné provedení nebo neprovedení prověrky BOZP u ostatních zaměstnavatelů (nedrážních) s působností Odborového sdružení železničářů lze konstatovat, že byla splněna zákonná povinnost a prověrky BOZP byly u zaměstnavatelů provedeny v souladu s ustanovením § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Hodnocení prověrek zaměstnavatelů s působností OSŽ bývá součástí zpráv o stavu BOZP a pracovní úrazovosti, které jsou vydávány některými nedrážními zaměstnavateli vždy začátkem kalendářního roku.

Prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byly zaměřeny především na:

1. Systém zajištění a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:
 - organizace práce
 - odstranění neshod z předešlé prověrky
 - kontroly vnitřních předpisů
 - poskytování první pomoci – rozmístění a vybavení lékárníček
 - organizace provádění kontrol pověřenými pracovníky
 - šetření vzniku a příčin pracovních úrazů
 - uplatňování postihů při nedodržování bezpečnostních předpisů
 - spolupráce s příslušnými odborovými orgány při zajištění BOZP

2. Výchova zaměstnanců k bezpečné a zdraví neohrožující práci:
 - provádění vstupních a periodických školení v oblasti BOZP
 - poučování zaměstnanců o BOZP, seznamování s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP
 - dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek
 - provádění periodických prohlídek
 - seznámení zaměstnanců se zařazením do kategorie práce
 - dodržování hygienických limitů pro práci s břemeny
 - dohled na používání OOPP
 - seznamování zaměstnanců s příčinami smrtelných a ostatních pracovních úrazů

3. Pracovní úrazy a nemoci z povolání:
 - vedení, uložení a přístupnost Knihy úrazů
 - objasňování vzniku a příčin pracovních úrazů
 - přijímání vhodných opatření proti opakování úrazů a informování zaměstnanců
 - vybavení pracovišť předepsanými ochrannými zařízeními

4. Hodnocení rizik:

- provádění soustavného vyhledávání rizik a jejich hodnocení
- uplatňování opatření k odstranění rizik či snížení
- vyhotovení seznamů pro poskytnutí OOPP, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a vedení záznamů o převzetí
- provedení revize hodnocení rizik
- plnění opatření uložených pravomocnými rozhodnutími orgánů veřejného zdraví
- kontrola dodržování předpisů a nařízení

5. Fyzické prohlídky pracovišť a provozovaných technických zařízení:

- stav pracovišť, budov a komunikací
- skladování
- vybavenost pracovišť v oblasti hygieny
- stav dopravních, manipulačních a skladovacích prostor
- provádění prohlídek hnacích vozidel a služebních vozů
- stav strojů, zařízení, nářadí a nástrojů, dopravních a mechanizačních prostředků
- ukládání nebezpečných látek
- vybavenost zaměstnanců OOPP, mycími, čistícími a dezinfekčními prostředky
- poskytování ochranných nápojů zaměstnancům

Přehled nově zjištěných a přetrvávajících závad u zaměstnavatelů SŽ, ČD a ČDC				
ZÁVADY	SŽ	ČD	ČDC	CELKEM
nové	1214	331	200	1745
přetrvávající	704	88	29	821
CELKEM	1918	419	229	2566

Hodnocení a získané poznatky z výkonu kontrolní činnosti svazových inspektorů BOZP v jednotlivých oblastech nad prověrkami BOZP:

Zaměstnavatel	Počet provedených kontrol prověrek BOZP
Správa železnice, s. o.	130
České dráhy, a. s.	37
ČD Cargo, a. s.	20

OSTATNÍ	3
CELKEM	190
Zástupci v prověřkových komisích	Počet zástupců u kontrolovaných prověrek
ZO OSŽ	88/190
Poskytovatel PLS	45/190

I. Oblast Praha

Oddělením BOZP bylo v této oblasti provedeno celkem **11** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP. Zástupci poskytovatele pracovnílékařských služeb se nezúčastnili, ve **3** případech se zúčastnili zástupci místně příslušné odborové organizace.

Nadále připomínat a opakovat, že prověrky BOZP jsou akcí, která se připravuje, organizuje a probíhá ve spolupráci s odborovou organizací (v dohodě s odborovou organizací dle § 108 odst. 5 ZP)

II. Oblast Středočeský, Pardubický a Královéhradecký kraj

Oddělením BOZP bylo v této oblasti provedeno celkem **34** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP. Účast zástupců poskytovatelů pracovnílékařských služeb byla v **9** případech, ve **12** případech se zúčastnili zástupci místně příslušné odborové organizace. Tam, kde se nemohou zúčastnit prověrky zástupci OSŽ, doporučuje SIBP na kontrolovaném pracovišti zanechat seznam závad. Chybí také kontrola a požadavek ze strany ZO OSŽ, aby byla zařazena všechna pracoviště, a to zejména u zaměstnavatele ČD Cargo, a.s.

III. Oblast Liberecký, Ústecký a Karlovarský kraj

Oddělením BOZP bylo v této oblasti provedeno celkem **40** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP. Účast zástupců poskytovatelů pracovnílékařských služeb byla v **6** případech, v **15** případech se zúčastnili zástupci místně příslušné odborové organizace. Ve srovnání s rokem 2022 se zástupci ZO OSŽ účastnili prověrek ve vyšším počtu, ale jejich účast je i tak poměrně nízká.

IV. Oblast Plzeňský a Jihočeský kraj

Oddělením BOZP bylo v této oblasti provedeno celkem **34** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP. Zástupci poskytovatele pracovnílékařských služeb se nezúčastnili, ve **21** případech se zúčastnili zástupci místně příslušné odborové organizace.

V. Oblast Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina

Oddělením BOZP bylo v této oblasti provedeno celkem **40** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP. Účast zástupců poskytovatelů pracovnělékařských služeb byla v **19** případech, v **18** případech se zúčastnili zástupci místně příslušné odborové organizace.

Harmonogramy byly zaslány včas a s dostatečným předstihem. Připomínky a požadavky byly ze strany zástupců zaměstnavatelů akceptovány. Nízká účast zástupců ZO OSŽ.

VI. Oblast Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj

Oddělením BOZP bylo v této oblasti provedeno celkem **31** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP. Účast zástupců poskytovatelů pracovnělékařských služeb byla v **11** případech, v **19** případech se zúčastnili zástupci místně příslušné odborové organizace.

U zaměstnavatele Správa železnic, státní organizace byly v rámci prověrek provedeny kontroly veškeré dokumentace v oblasti BOZP. Nízká účast zástupců ZO OSŽ.

Celkové vyhodnocení prověrek:

Z kontrolní činnosti nad prováděním prověrek vyplývá, že se vyskytují případy, kdy se zaměstnavatelé s kontrolami pracovišť zaměřují především na prověrky BOZP. Závady neodstraňují průběžně, ale vyčkávají až na jejich sumarizaci po provedení a ukončení prověrek. To je v rozporu se zásadami prevence rizik, právními a ostatními předpisy pro zajištění BOZP. V ustanovení § 101 odst. 1 zákoníku práce se uvádí, že: **„Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.“** Dále je také uvedeno v § 101 odst. 2 zákoníku práce že: **„Péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci uložená zaměstnavateli podle odstavce 1 nebo zvláštními právními předpisy je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.“** Pro úplnost je třeba zmínit i obsah **§ 102 odst. 3 zákoníku práce**, ve kterém je zaměstnavateli zcela jasně dána povinnost soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a tuto činnost vykonávat pravidelně.

Nezanedbatelný počet závad a nedostatků v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci lze eliminovat, pokud by zaměstnavatelé důsledně prováděli kontrolní činnost tak, jak jim ukládá zákoník práce, a závady a nedostatky odstraňovali průběžně.

Závady a nedostatky v technickém stavu pracovišť jsou mnohdy přenášeny od zaměstnavatele ke správcům objektů a opačně s odkazem na uživatelskou údržbu. Odkládání oprav a odstraňování nedostatků je obhajováno plánovaným provedením rekonstrukce budov a pracovišť a snahou o neekonomické vynakládání finančních prostředků na opravu před rekonstrukcí. Termíny však nejsou pevně stanoveny, případně jsou odsouvány.

V některých případech je pochybení také na straně zaměstnanců. Řádně a včas nahlášené závady mohou být průběžně odstraněny, mnohdy i vynaložením menšího objemu finančních prostředků. Povinnost mají zaměstnanci danou ustanovením § 106 odst. 4 písm. f) zákoníku práce, kde je uvedeno, že zaměstnanec má povinnost: „oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci, zejména hrozící vznik mimořádné události nebo nedostatky organizačních opatření, závady nebo poruchy technických zařízení a ochranných systémů určených k jejich zamezení“, dále je také uvedena v § 106 odst. 4 písm. g) zákoníku práce, povinnost zaměstnance podílet se na odstraňování nedostatků.

Rozsah provádění prověrek BOZP se v jednotlivých případech lišil, přestože způsob jejich provedení mají zaměstnavatelé nastaven systémově. Některé prověřkové komise provedly kontrolu faktického stavu pracoviště, jiné i kontrolu všech zařízení a dokumentace vztahující se k BOZP. Zjištěné závady a nedostatky byly zástupci zaměstnavatelů řádně zaznamenány do denních záznamů/zápisů. Místně příslušné odborové organizace by měly důsledněji využívat svého práva a nominovat do prověřkové komise své členy. Využijí tak výhodu znalosti místních poměrů a budou mít kontrolu nad provedením prověrky.

Přehled nejčastěji zjištěných závad a nedostatků při prověrkách BOZP	
Druh závady	Porušení právních předpisů BOZP
závady na vnitřních a venkovních komunikacích (podlahy, nerovnosti, neschůdnost manipulačních prostorů)	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. a) a d); NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, bod 3 a 5; NV č. 168/2002 Sb., Příloha č. 4, čl. 1 a 2
závady na osvětlovacích tělesech (chybějící osvětlení, poškozené vypínače, chybějící kryty)	z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. a); NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, bod 2
rozvody elektr. energie (upevnění, přívody, zásuvky)	z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. a); NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, bod 2
závady a nedostatky při skladování (chybějící nebo nesprávné značení regálů a palet, nevhodné ukládání manipulačních jednotek, zastavování	z. č. 309/2006 Sb., § 2, § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, bod 10

uliček a skladových komunikací, technický stav regálů a palet)	
chybějící nebo nezřetelné bezpečnostní nátěry označující nebezpečná místa a prostory	z. č. 309/2006 Sb., § 6, NV č. 101/2005 Sb., Příloha, bod 5, 6 a 7
nevyhovující stav provedení sanitárních zařízení, nedostatečný úklid sanitárních prostor, nevhodné mikroklimatické podmínky	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. b) a e); NV č. 361/2007 Sb., § 54, § 55a
nevyhovující stav v oblasti úklidu a malování pracovišť (nepořádek, poškozená malba)	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, bod 3; NV č. 361/2007 Sb., § 55a a § 55b
stav stěn a stropů (výskyt vlhkosti a plísně)	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. b), V č. 6/2003 Sb., § 5 odst. 1, NV č. 101/2005 Sb., § 3
nedostatečné zajištění upevnění hasicích přístrojů	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3; V č. 246/2001 Sb., § 3
nedostatečně vybavené nebo chybějící lékárníčky	z. č. 262/2006 Sb., § 102/6, NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, bod 8
únikové cesty a východy (volnost, údržba)	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, bod 2.3
nezajištěné pracovní jámy a nakládací a vykládací rampy	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, bod 6 a 7
chemické látky a směsi (uložení, označení, BL)	z. č. 258/2000 Sb., nařízení REACH
stroje a elektrické nářadí (dokumentace, kryty)	NV č. 378/2001 Sb., § 2 a § 3
rizikové faktory (teplo/chlad, břemena, pracovní poloha, psych. a zrak. zátěž)	NV č. 361/2007 Sb.,

Z poznatků získaných v rámci kontrolní činnosti nad organizací a průběhem prověrek BOZP vyhodnoceno několik vhodných doporučení:

- Vést odborové organizace k větší aktivitě při prověrkách BOZP.
- Využívat vzdělávací aktivity pořádané OSŽ.
- Spolupracovat se zaměstnavatelem při přípravě, organizaci a samotném provádění prověrek BOZP.
- Využívat svá odborová práva v rámci provádění kontrolní činnosti na úseku BOZP ve smyslu ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
- Prověrky jsou prováděny v několika jarních měsících v roce, z tohoto důvodu dochází k souběhu termínů u jednotlivých zaměstnavatelů, a to ztěžuje účast zástupcům ZO i SIBP. Vhodným řešením je ve spolupráci se zaměstnavatelem provádění prověrek v průběhu celého kalendářního roku.

Závěrem lze konstatovat, že snahou zaměstnavatelů je odstraňovat závady a nedostatky zjištěné při prověrkách BOZP a této problematice věnují patřičnou pozornost.

Odborové organizace, které se prověrek účastní, vystupují vůči svým členům zodpovědně a využívají tak svého nesporného práva zabývat se problematikou BOZP. Jejich zapojení do prověrek BOZP v roce 2023 bylo v 88 ze 190 kontrolovaných případů, to je cca 46 % účast zástupců z místně příslušných odborových organizací v prověřkových komisích.